
Saksnr: 2020/51083-5
Saksbehandlar: Tina Kvammen Mjøs
Dato: Sinclair
04.05.2021

Til: Fylkesutvalet

Frå: Fylkesdirektøren

Oppfølging av strategi for internasjonalt samarbeid i Vestland 2020-2024

Bakgrunn for saka

Ved etableringa av Vestland fylkeskommune vart internasjonale prosjekt, tiltak og avtalar frå dei to tidlegare fylka overført til den nye fylkeskommunen. 29. september 2020 vedtok fylkestinget ein strategi for internasjonalt samarbeid i Vestland (heretter kalla internasjonal strategi). Strategien skal gje felles politisk og administrativ tilnærming til internasjonalt samarbeid i Vestland fylkeskommune. I vedtakssaka blei det skissert 6 oppfølgingspunkt. Fylkesdirektøren orienterer i denne saka om oppfølginga av desse punkta. Statusmeldinga vert lagt til grunn for omtale av internasjonal strategi i årsmeldinga.

Oppfølgingspunkt i fylkestingets vedtak av internasjonal strategi 29 september 2020:

1. Fylkestinget vedtek Strategi for internasjonalt samarbeid i Vestland 2020-2024 med slik endring: Avsnitt 2.1.1. under "I kost/nytte vurderinga skal ein legge vekt på om samarbeidsaktivitetane bidreg til å:" - Stoppe klimaendringane og tap av naturmangfaldet.
2. Vestland fylkeskommune sitt internasjonale engasjement skal vere integrert i regionale planar, temaplanar og strategiar.
3. Fylkesrådmannen får i oppdrag å utarbeide ei politisk sak om bruk av samarbeidsregionar.
4. Alle sektorar skal prioritere sine internasjonale aktivitetar i samsvar med strategi for internasjonalt samarbeid.
5. Fylkeskommunen får aukt kompetanse gjennom samarbeid med aktørar som jobber for berekraftig utvikling også utanfor Europa. Derfor skal fylkeskommunen utrede moglegheita for internasjonalt samarbeid gjennom NOREC, og søke om midlar til prosjekt som er relevante for fylkeskommunen.
6. EØS-avtalen er hovudfundamentet i Norge sitt internasjonale samarbeid. EØS-avtalen er derfor avgjerande for gjennomføring av strategien for internasjonalt samarbeid i Vestland 2020-2024. Vestland fylkeskommune skal aktivt nytte ut dei mulegheitane EØS-avtalen opnar for.

Oppfølgingspunkt 1: Tillegg til internasjonal strategi

Gjennomført

Oppfølgingspunkt 2: Vestland fylkeskommune sitt internasjonale engasjement skal vere integrert i regionale planar, temaplanar og strategiar.

Generelt vert det arbeidd for å styrke integrasjon og effektivitet i plansystemet i Vestland. Planlegginga skal bli meir handlingsretta og nye system og rutinar skal sikre god samanheng

mellom utviklingsplan og underordna planar og mellom planane, her under nye strategiar. I tillegg vert det arbeidd med å styrke koplinga mellom plansystemet og andre styringssystem, særleg mellom handlingsprogram i planar og økonomiplan og budsjett. Det vert og arbeidd for å styrke oppfølginga av planar, gjennom å delegere ansvar for å koordinere oppfølginga til ei sektor.

Strategiar varierer mykje i form og innhald, oppfølginga bør difor tilpassast den enkelte strategi. Strategiar har ikkje handlingsprogram og har difor ikkje direkte kopling til økonomistyringsprosessen. God og brei oppfølginga oppnår ein ved at strategiane vert lagt til grunn for og innarbeid i, alle nye regionale planar og temaplanar. Internasjonalt samarbeid er eit tverrsektorielt fag- og politikkområde, og alle sektorar har eit sjølvstendig ansvar for å følge opp strategien i eigne planar slik det høver seg best. Det gjeld både sektorplanar og tverrgående planar. Sektorane har og ansvar for å løfte fram og bruke moglegheitene som ligg i internasjonalt samarbeid, i heile breidda av fylkeskommunen sitt verkemiddelapparat for oppfølging av utviklingsplan og andre planar. Ansvarleg politisk utval har ansvaret for oppfølging av internasjonal strategi i planar dei har ansvar for. Fylkesutvalet har ei viktig rolle i å ta vare på heilskap og samordning i fylkeskommunens strategiske tilnærming til internasjonalt samarbeid.

Deltaking i internasjonale prosjekt kan bidra til kompetanseutvikling og innovasjon innan regional planlegging. Gamle Hordaland har god erfaring med deltaking i NORDREGIO/ nordisk ministerråd erfaringsutvekslingsprosjekt innanfor urban og rural planlegging. Deltakinga er administrativ og bidreg til å styrke den strategiske samfunnsutviklarrolla vår.

Oppfølgingspunkt 3: Fylkesrådmannen får i oppdrag å utarbeide ei politisk sak om bruk av samarbeidsregionar.

Sektorane opplæring og kompetanse og kultur, idrett og inkludering og innovasjon og næring har mest erfaring med bruk av samarbeidsregionar frå dei gamle fylka. Særleg dei to første sektorane har fortsett å bruke det tette kontaktnettet frå langvarig samarbeid i Vestland. Utvekslingsopphald som del av vidaregåande opplæring er eit nærliggande døme. Det vert utarbeidd ei felles sak om bruk av samarbeidsregionar i Vestland i første halvdel av 2022. Saka vil innehalde følgande:

- Oversikt over kva avtaler som finst og enno gjeld
- Skildring av kva avtalene femner om og korleis det har vore arbeidd innanfor dei
- Anbefalingar om prinsipp for bruk av samarbeidsregionar for ulike sektorar i Vestland
- Forslag til avtalar som bør forlengast/fornyast og kva avtalar som bør gå ut (ev. forslag til nye samarbeidsregionar).

Oppfølgingspunkt 4: Alle sektorar skal prioritere sine internasjonale aktivitetar i samsvar med strategi for internasjonalt samarbeid.

Alle sektorar har sjølvstendig ansvar for å følge opp politiske vedtak i eigne arbeidsområde og arbeidsmåtar, her under internasjonal strategi. Det er forskjell på korleis og i kva grad ulike sektorar nyttar internasjonalt samarbeid. I dei gamle fylka låg hovudtyngda på sektorane næringsutvikling, opplæring og kompetanse og kultur, idrett og integrering. Innan desse arbeidsområda er det ei rekke prosjekt, tiltak og avtaler som er overført til Vestland si internasjonale portefølje. Difor har ein sett behov for å fremja eigne statussakar om internasjonalt samarbeid i hovudutvala for desse sektorane. Ei oppsummering av sakane er gitt under. I arbeidsområda strategisk utvikling og digitalisering, infrastruktur og veg, mobilitet og kollektiv og organisasjon og økonomi vert internasjonal strategi følgd opp gjennom nye planarbeid, slik det går fram av oppfølgingspunkt 2 i denne saka.

Vedlegg 1 i internasjonal strategi gjer oversikt over fylkeskommunen si internasjonale portefølje. Oversikta vert oppdatert når strategien vert rullert.

Handsaming i hovudutval for næring

Det vart lagt fram sak som vurderte internasjonal aktivitet i sektoren i hovudutval for næring i 23.03.2021, PS 28/2021. Saka skildrar korleis avdeling for innovasjon og næringsutvikling (INN) vil prioritere, spisse og forankre innsatsen knytt til internasjonalt samarbeid innafør rammene i

utviklingsplanen, økonomiplanen og dei årlege budsjetta. Internasjonale aktivitetar frå 2022 skal vere ein integrert del av handlingsprogrammet for innovasjon og næringsutvikling knytt til "Berekraftig verdiskaping - Regional plan for innovasjon og næringsutvikling". Denne saka viser kva aktivitetar avdeling for innovasjon og næringsutvikling planlegg å gjennomføre i 2021. Kjerneoppgåvene i avdelinga knytt til internasjonalisering handlar om mobilisering, rådgjeving, kompetansebygging, spreing av informasjon og nettverksarbeid.

1. Gjennomføring av igangsette aktivitetar og prosjekt

Vi er forplikta til å følgje opp deltaking i prosjekt og aktivitetar sett i gang av dei to gamle fylka før samanslåinga og forpliktingar vi har inngått i 2020. Ressursar er allereie sett av til gjennomføringa. Dette gjeld følgjande prosjekt:

- a. *Right Skills for the Right Future (RIGHT)* - Interreg Nordsjøprogrammet
- b. *The Alliance for Batteries Technology, Training and Skills (ALBATTs)* - Erasmus+ Sector Skills Alliance
- c. *Responsible Research and Innovation Ecosystems at Regional Scale for Intelligent Cities, Transport and Energy (RRI2SCALE)* - Horisont 2020
- d. *Policies to Improve Rural areas' Innovation Systems by professionalising networking activities and use of innovation tools (P-IRIS)* - Interreg Europe
- e. *Stride4Stride for skills adaption/anticipating in European Regions (2020-22)* - Erasmus+ Strategisk partnerskapsprosjekt
- f. *Youth Entrepreneurial Spirit Specialists ("YESpecialists")* - Erasmus+ Aktiv Ungdom
- g. *RegALE - Regional capacity for Adult Learning and Education (2020-23)* - Erasmus+ Sector Skills Alliance
- h. *Support to Entrepreneurial Activities in Riga Planning Region* - EØS-midlane
- i. Tverrsektorielle samarbeidsprosjekt - Erasmus+ mobilitetsprosjekt

2. Deltaking i europeiske organisasjonar

Vestland fylkeskommune er medlem i fleire internasjonale nettverk og medlemsorganisasjonar: Nordsjøkommisjonen/ CPMR, EARLALL, Euromontana og NORA. Deltaking i desse er allereie vedteken i internasjonal strategi. Avdelingsdirektøren vil leggje til rette for at Vestland fylkeskommune nyttar dei moglegheitene som ligg i medlemskapen i europeiske organisasjonar. CPMR/ Nordsjøkommisjonen er ein europeisk tenketank og lobbyorganisasjon, og arbeider med konkrete politikkområde og politiske saker. CPMR følgjer særleg opp regional-, transport og maritim politikk til EU, men energi og miljø, naboskap, migrasjon og utvikling er også viktige satsingsområde. CPMR er ein paraplyorganisasjon og medlemskap er ein føresetnad for medlemskap i Nordsjøkommisjonen.

Nordsjøkommisjonen (NSC) er ein politisk organisasjon og ein arena for regionar rundt Nordsjøen for å samordne interesser, utveksle erfaringar og utvikle politikk. Organisasjonen arbeider med innsatsområde knytt til Nordsjøstrategien 2030. Desse innsatsområda er i tråd med prioriteringar i Utviklingsplanen og Regional plan for innovasjon og næringsutvikling (høyringsutkast). Organisasjonen har fire tematiske arbeidsgrupper: Marine Resources, Smart Regions, Energy and Climate Change og Transport. Gruppene arbeider med politikktutforming, prosjektutvikling og utveksling av kunnskap, og er ein viktig politisk arena som også gir gode høve for fagleg samarbeid. Vestland fylkeskommune satsar på dette arbeidet for å bygge nettverk og kunnskap og vi deltek i alle fire arbeidsgruppene med både politisk og administrativ representasjon. Representantane deltar på tre til fire gruppemøte i året. Administrativ representant førebur gruppemøta i dialog med politisk representant. Avdeling for innovasjon og næringsutvikling har ansvar for administrativ oppfølging av Marine Resources, Smart Regions og Energy and Climate Change. Den fjerde gruppa, Transport, har avdeling for mobilitet og kollektivtransport ansvar for. Viktige saker i 2021 er: Marine Resources: Sirkulær økonomi og dekklast, Smart Regions: Styrke interregionalt samarbeid om innovasjon, Energy and Climate Change: CCUS, hydrogen, vind- og solkraft, klimatilpassing, enøk.

Fylkesordførar har stemmerett på generalforsamlinga i CPMR og Nordsjøkommisjonen, men kan delegere dette til fylkesvaraordførar eller ein av dei politiske representantane i arbeidsgruppene. Avdelingsdirektøren vil leggje til rette for politisk deltaking på årsmøta i 2021.

Euromontana (European Association of Mountain Areas) har status som ein NGO (non-governmental organization) og arbeider for interessene til fjellsamfunn og innovasjon i rurale område. Store delar av Vestland blir definert som fjellsamfunn etter deira definisjonar sjølv om vi ofte brukar omgrepet fjordbygder.

Euromontana inviterer oss til å delta i prosjektutvikling innan følgjande tema: utvikling av distriktssamfunn, sosial og digital innovasjon, klimaendring/-tilpassing og ungdom. Euromontana

som kanal for påverknadsarbeid er særleg aktuelt innan utvikling av rurale område, fjellområde og smarte samfunn. Dersom Vestland fylkeskommune ønskjer å ta ein aktiv rolle på dette området, er det ein fordel å ha styrerepresentasjon. Neste høve til å kome inn i styret er ved årsmøtet 2024. Euromontana arrangerer to konferansar i forkant av årsmøtet 2021, med tema: Euromontana's conference on mountain youth and Euromontana's conference on mobility in mountain areas. Deltaking her kan gje innspel til satsinga på innovative og inkluderande samfunn Regional plan for innovasjon og næringsutvikling. I 2021 vil avdelingsdirektøren leggje til rette for politisk deltaking på årsmøtet.

EARLALL (The European Association of Regional and Local Authorities for Lifelong Learning) er ein interesseorganisasjon for regionar og lokale myndigheiter som vil ta ei sterk rolle i å utforme og implementere strategiar for livslang læring. EARLALL er lokalisert i Brussel og blir forvalta av ei generalforsamling, medlemmane og representantskap for desse. Som medlem av EARLALL er Vestland fylkeskommune med i den europeiske plattformen "Pact for Skills" kor vi forpliktar oss til å jobbe for ein sterk og inkluderande kompetansepolitikk i Vestland. Fylkesdirektøren har fram til no nytta medlemsskapen i EARLALL til prosjekt- og partnerskapsutvikling. Som resultat av dette er Vestland fylkeskommune partner i fleire viktige EU-finansierte prosjekt: RegALE, YESpecialists og Stride4Stride. Dette vil vi halde fram med i 2021. I fortsetjinga vil vi ha fokus på utvikling av økosystem i fylket og samarbeid innan integrering, karriererettleiing, vaksenopplæring og målretta ungdomstiltak med fylkeskommunen som sentral koordinerande part. EARLALL har god kontakt med EU-institusjonar med mål om å påverke EU sin utdanningspolitikk. Det er høve for politikarar frå Vestland fylkeskommune å vere aktive i nettverket for å påverke politikktutforming innan livslang læring, t.d. ved å delta på årsmøta og ta ei rolle som styremedlem. Det har ikkje vore praksis for politisk deltaking på årsmøta til EARLALL frå Hordaland. Sogn og Fjordane har ikkje vore medlem av EARLALL. Politisk deltaking i 2021 vil bli vurdert ut frå innhald og opplegg.

NORA (North Atlantic Cooperation) er eit samarbeid mellom Island, Færøyene, Grønland og Noreg under Nordisk ministerråd. Vestlandsrådet og Nord-Norge er dei einaste norske regionane som deltek. NORA skal bidra til vekst i regionane m.a. gjennom å styrke samarbeidet mellom bedrifter og forskings- og utviklingsorganisasjonar på tvers av region- og landegrensene. NORA jobbar med prosjektstøtte, skape alliansar og setje agenda. Tema er bioøkonomi, berekraftig turisme, sirkulær økonomi, transport, energi og lokalsamfunn og vert styrt gjennom fireårige strategiar (2021-24) og årlege handlingsplanar. På vegne av Vestlandsrådet har Vestland fylkeskommune administrativ representant i komiteen som arrangerer to faste årlege 2-dagars møte. NORA har ikkje arenaer for politisk deltaking.

3. Vidareutvikle regionale samarbeidsstrukturar

Fylkesdirektøren vil halde fram med å koordinere to regionale nettverk for mobilisering til bruk av europeisk samarbeid og program- internasjonalt kommunenettverk og EU-nettverk. Arbeidet i desse nettverka skal vidareutviklast og tilpassast utfordringane i gjeldande planar og strategiar. *Internasjonalt kommunenettverk:* Avdelinga har oppretta og koordinerer Internasjonalt kommunenettverk Vestland. Gjennom eigne samlingar mobiliserer vi kommunar og regionråd til å bruke EU-program som verkemiddel i lokal samfunns- og næringsutvikling, og overfører kunnskap om korleis søke og gjennomføre EU-prosjekt. Midlane som fylkeskommunen hentar ut kvart år frå Erasmus+ til europeisk prosjektsamarbeid gjennom akkrediteringsordninga, vil vi lyse ut og følgje opp i nettverket. I 2021 vil vi invitere til tematiske samlingar, der utvalde tema er basert på innspel frå kommunane. Første samling i 2021 hadde tema reiseliv. Her er det mykje å hente på utveksling av erfaring og god praksis etter utbrotet av Covid-19, med andre regionar i Europa.

EU-nettverk: Vestland fylkeskommune har i samarbeid med Høgskulen på Vestlandet, NORCE, Vestlandsforskning og Bergen kommune fått tildelt midlar frå Forskningsrådet til å etablere eit EU-nettverk for Horisont Europa (EU sitt forskings- og innovasjonsprogram i inneverande programperiode, 2021-2027) . Universitet i Bergen er også kopla på denne søknaden. Det overordna målet for nettverka er å mobilisere norske deltakarar til Horisont Europa gjennom å auke kompetansen på programmet, betre samarbeidet mellom nøkkelaktørar på tvers av sektorar, lære og dele god praksis og utvikle alliansar. Midlane vil dekkje utgifter til prosjektleiar i 50 %. Vestland fylkeskommune stiller med prosjektleiar. EU-rådgjeverforum Vestland vil vere ein viktig del av dette nettverket. Forumet har om lag 50 medlemar og møter to til tre gongar i året. Alle forskings- og utdanningsinstitusjonane i Vestland deltek i tillegg til næringsklyngene og offentleg sektor.

Vest Norges Brusselkontor (VNB) er ein viktig samarbeidsarena for erfaringsutveksling og kompetanseutvikling. Vestland fylkeskommune er representert i styret til VNB. VNB arrangerer kurs, studieturar og arrangement som styrkjer kompetanse om EU sin politikk og strukturar. Desse

er viktige tema for Norge som EØS-land. Både administrasjonen og politisk nivå må halde seg oppdatert om rammevilkår som påverkar Norge og samfunnet vårt, spesielt på tema relevante for næringsutvikling. I 2021 vil vi nytte VNB til å byggje kompetanse på område som er viktige for innovasjon og næringsutvikling i Vestland, sjå under. VNB har ressursar og kompetanse som avdelinga trekkjer vekslar på og kan hente inn spisskompetanse etter behov. På grunn av låg aktivitet i Brussel som følgje av pandemien vil VNB vere lokalisert i Bergen i perioden august 2021 - juli 2022. Styret skal ta stilling til korleis VNB sine tenester skal tilpassast denne situasjonen.

4. Nye initiativ

Fylkesdirektøren vil i 2021 ta nye initiativ til internasjonalt samarbeid for å forsterke innsatsen på prioriterte område. "Berekraftig verdiskaping - regional plan for innovasjon og næringsutvikling" inneheld fire breie satsingar; Grøn næringsutvikling, Innovative og inkluderande samfunn, Areal og næringsutvikling og Kompetanseutvikling i arbeidslivet. Desse vil bli spissa i det fleirårige handlingsprogrammet til planen, 2022 - 2025. Arbeidet innafor desse fire satsingsområda vil i stor grad bli påverka av globale megatrender. EU fører ein offensiv politikk under fana «European Green Deal» med ambisjon om å bli det første klima-nøytrale kontinentet. Gjennom EØS-avtalen vil Noreg og Vestland bli sterkt påverka av denne politikken. Bevisstgjerjing og kompetansebygging både internt og eksternt om European Green Deal vil difor vere eit viktig arbeid for avdelinga i 2021 for å kople Vestland på dei europeiske prosessane. Vi vil nytte Vest-Norges Brusselkontor til å overvake og varsle på eit tidleg tidspunkt endringar (moglegheiter og utfordringar) som følgjer av European Green Deal.

EU sin politikk blir implementert gjennom EU-programma. Avdelingsdirektøren vil nytte 2021 til å posisjonere seg og følgje med på utlysingar som er relevante for dei fire satsingsområda.

Grøn næringsutvikling: Som oppfølging av planarbeidet vil avdelingsdirektøren gjennomføre prosjektet Grøn Region Vestland for å identifisere verdikjeder og forretningsområde, der næringslivet i dei ulike delane av fylket har eit konkurransefortrinn, i form av kompetanse, teknologi, naturressursar, etc. Resultata frå dei regionale prosessane skal setjast saman til ein første versjon av ein vestlandsportefølje som heile det regionale partnerskapet skal innrette sine verkemidlar mot, og skal leggjast til grunn for handlingsprogram for 2022 - 2025. Eit av måla er å definere breie innovasjonsprosjekt som kan løfte fram dei nye grønne verdikjedene og sikre eit robust næringsliv for framtida. Det vil vere behov for midlar for å iverksette pilotar innafor desse verdikjedene og skalere desse opp, og vi må bruke heile vår verkemiddelportefølje for å finansiere desse. Vi vil vurdere bruk av europeiske program og eller investeringsmidlar i dette arbeidet saman med regionale partnerar. Dei første utlysingane i dei nye EU-programma kjem med frist haust 2021 slik at vi kan jobbe med partnerar allereie i 2021, men det vil òg vere føremålstenleg å sjå på utlysingar som kjem i 2022. Vestlandsporteføljen vil vere Vestland fylke si "smart spesialisering", der vi byggjer vidare på styrkane fylket allereie har.

Det marine programmet, «Marin satsing 2020 -2030 - Lønnsam og berekraftig sjømat» lister opp tiltak for å utvikle ein berekraftig havbruksnæring. Satsinga skal etter planen starte opp i 2021. Det er ikkje avgjort kor mykje ressursar som skal setjast av til dette programmet. Havbruk og fiskeri er ein internasjonale sektor og det er viktig også å jobbe med denne sektoren i ein internasjonal kontekst. Vi vil mellom anna leite etter finansieringsmoglegheiter med europeiske partnerar. Reiseliv er ei av Noregs største eksportnæringar. Vestland har særleg fokus på utviklinga av berekraftig reiseliv og arbeider internasjonalt med strategi for handsaming av cruisetrafikk, smarte byar og marknadsføring av regionen gjennom Fjord Norge AS. Besøksforvaltning, rett kompetanse og auka lokal verdiskaping er langsiktige satsingar der internasjonalt samarbeid er eit særleg eigna verktøy. Vi kjem til å aktivt sjå etter utlysingar eller prosjektmoglegheiter spesielt under Erasmus+, Horisont Europa og Interreg som kan tilføre ein meirverdi til denne satsinga i 2021 og som kan bidra til å få reiselivsnæringa på beina igjen etter Covid-19.

Innovative og inkluderande samfunn: Kommunar står føre store utfordringar og komplekse problemstillingar som det ikkje er mogleg for den enkelte kommune å handtere åleine. Ei aldrande befolkning og behovet for eit meir inkluderande samfunn på den eine sida, og strammare økonomiske rammar på den andre sida gjer at vi må tenke nytt når det gjeld tenestetilbodet. I smarte byar og smarte bygder er samspelet på tvers av sektorar og aktørar vesentleg, i tillegg til å ta i bruk ny teknologi. Internasjonale prosjekt eignar seg spesielt godt når ein skal tenke nytt og jobbe saman på tvers av sektorar. Vi må ta initiativ til innovasjonsprosjekt og utveksle gode døme, ikkje berre i eige fylke, men også på nasjonalt og europeisk nivå. Vi vil aktivt søke etter relevante initiativ; både i høve bygder og byar. Tema som fjernarbeid, kopling av lokale innovasjonsmiljø til avanserte miljø i andre land, lokalsamfunn som laboratorium i innovasjonsprosessar og distribuert produksjon kan utviklast vidare gjennom internasjonalt samarbeid.

Areal til næringsutvikling: Riktig infrastruktur er eit av dei områda som blei trekt fram i Vestlandscenariao 2020 som avgjerande for å gjere fylket attraktivt for investeringar og nyetableringar. Invest in Bergen har som overordna mål å få fleire investeringar og etableringar i Bergensregionen. Invest in Bergen er også vertskap for delegasjonar frå utlandet for å trekkje til seg etableringar. I 2021 vil Invest in Bergen arbeide spesielt med å fremje store næringsareal i samarbeid med kommunane for å lukkast med større arealkrevjande investeringar. Dette krev eit godt samarbeid mellom kommunar, fylkeskommune og statlege etatar. Vestland fylkeskommune er med og finansierer Invest in Bergen saman med deltakande kommunar. Vi vil bidra til å få på plass ein struktur for dette arbeidet som gjer at alle delar av fylket kan auke sin attraksjonsverdi. *Kompetanseutvikling i arbeidslivet* er eit tema som har eit stort potensiale i ein internasjonal kontekst. Dette er viktig både for bedriftene når dei skal innovere og i nokre tilfelle gå inn i nye verdikjeder, men òg for den einskilde innbyggjar slik at dei blir relevante for arbeidsmarknaden. Her deltek Vestland fylkeskommune allereie i ei rekkje europeiske samarbeidsprosjekt og vi har utvikle ei eiga "låg terskel"-ordning for tverrsektorielle grupper som ønskjer å innhente inspirasjon og god praksis frå andre europeiske regionar på dette feltet. Vi vil halde fram med å mobilisere regionale aktørar til å delta i slike prosjekt, og vurdere eiga deltaking der det kan gje ein meirverdi for våre prioriteringar.

Handsaming i hovudutval for opplæring og kompetanse

Avdeling for opplæring og kompetanse la fram sak som vurderte internasjonal aktivitet i sektoren i hovudutval for opplæring og kompetanse i mars 2021. Saka kom som oppfølging av Strategi for internasjonalt samarbeid i Vestland 2020-24, og arbeidet er forankra i nasjonale og regionale føringar og temaplanen Fornye og forbetre - Auka gjennomføring.

Opplæringssektoren

Internasjonalt samarbeid har ein naturleg plass i vidaregåande opplæring. Opplæring er ein del av ein livslang dannelsingsprosess, og formålet er å gi unge menneske eit godt grunnlag for å forstå seg sjølv, andre og verda rundt seg. Internasjonalt samarbeid er eit godt og viktig verktøy for å bidra til interkulturell kompetanse og medansvar hos ungdommar.

Det er eit høgt aktivitetsnivå i sektoren. Interkulturell kompetanse og bevisstheit om globale utfordringar får elevar, lærlingar og tilsette gjennom utveksling, praksisopphald og hospitering i utlandet. Ei slik kunnskapsdeling og erfaringsutveksling gir verdi både for den einskilde og for samfunnet han/ho tar del i. Ambisjonen skal likevel ikkje vere at alle skal reise ut, men at alle elevar og lærlingar skal få ein internasjonal dimensjon i opplæringa uavhengig av om dei reiser utanlands eller ikkje.

Dette er i samsvar med nasjonale føringar som seier at kunnskap om internasjonale forhold, politikk, språk og kultur er eit mål i seg sjølv, som ein del av allmenndanninga, men også for å auke kvaliteten og relevansen i opplæringa. På alle trinn i utdanninga er det viktig å gi elevane og lærlingane interkulturell kompetanse slik at dei kan fungere i eit kulturelt mangfald og i internasjonal samhandling.

Fagfornyninga legg vekt på utvikling av interkulturell kompetanse og peikar i tillegg på folkehelse og livsmeistring, demokrati og medborgarskap og berekraftig utvikling som viktige tverrgående samfunnstema som ein må samarbeide om både regionalt, nasjonalt og globalt.

«Opplæringa skal gi elevene et godt grunnlag for å forstå seg selv, andre og verden, og for å gjøre gode valg i livet» (frå Overordnet del - Prinsipper for læring, utvikling og danning)

Ungdommen er framtidens arbeidstakarar og leiarar og sjølv forutsetninga for ei berekraftig samfunnsutvikling. Samfunnet og arbeidslivet krev raske endringar og omstilling, og det blir stadig stilt nye krav til den einskilde arbeidstakar, som i samspel med andre, kontinuerleg må tileigne seg ny og oppdatert kompetanse.

Dei fleste av dei vidaregåande skulane i Vestland fylkeskommune samarbeider internasjonalt både gjennom elevturar, elev- og tilsettutveksling gjennom Erasmus+, OD-dag, språkdagar og deltaking i ulike prosjekt. Nokre skular har språkassistentar frå ulike land. Fleire skular har aktivitetar innan bistands- og solidaritetsprosjekt. Slike typar prosjekt er ofte eit alternativ til deltaking på OD-dagen. Internasjonal aktivitet finst på alle utdanningsprogram, og sjølv om størstedelen av samarbeidet er med land i Europa, er det fleire skular som har samarbeidsprosjekt med land i Asia, Afrika og Latin-Amerika. Det internasjonale arbeidet på skulane er godt forankra i leiinga og blir brukt strategisk i opplæringa.

Koronapandemien har vist at internasjonalt samarbeid og dialog på tvers av landegrensar er ein føresetnad for å kunne handtere samfunnsutfordringar, og at det er behov for internasjonal erfaring. Då pandemien råka våren 2020, blei det meste av den internasjonale aktiviteten ved skulane og i avdelinga stoppa eller satt på vent inntil vidare. [Meld. St. 7 «En verden av muligheter - Internasjonal studentmobilitet i høyere utdanning»](#), som blant anna omhandlar koronasituasjonen og internasjonalt samarbeid, slår fast at det likevel må planleggast langsiktig, og at det skal bli både «bedre og mer internasjonalt samarbeid» i framtida (s.7).

Prioriteringar i perioden 2021-25

Internasjonalt samarbeid skal vere eit verktøy for å auke relevansen i opplæringa og bidra til at ungdom får internasjonal kompetanse, kulturforståing, erfaring og medansvar. Internasjonalt samarbeid og interkulturell kompetanse skal vere ein integrert del av skulekvardagen og eit reelt tilbod til lærlingar i bedrift.

Hovudutval for opplæring og kompetanse vedtok i mars 21 følgjande prioriterte internasjonale aktivitetar i perioden 2021-25:

1. Vidareføring og vidareutvikling av tilboda om Vg2 i utlandet i regi av Vestland fylkeskommune.

Vestland fylkeskommune har tilbod om eit opplæringsår i utlandet, og tilbodet om å ta Vg2 i utlandet er ope for elevlar frå heile Vestland som har fullført Vg1 innan studieførebuande programområde eller elektrofag. Året er ein integrert del av det 3-årige vidaregåande løpet og elevane går direkte inn i Vg3 eller i lære når dei kjem heim. Elevane får undervisning og fagleg oppfølging frå koordinatorskular i Vestland. Elevlar kan søkje om å ta Vg2 ved ulike skular i fylkeskommunen sine samarbeidsregionar Wales/Cardiff, Normandie i Frankrike og Erfurt i Tyskland, samt ein samarbeidsskule i Missouri i USA. Skulane som koordinerer tilboda i Vestland, er Knarvik vgs (Cardiff), Kvam vgs (USA), Askøy vgs (Tyskland), Voss gymnas (Frankrike). Hovudutval for opplæring og kompetanse er positive til å starte eit arbeid med å utarbeide planar for å opprette ein Vg2 utanlandsklasse i Spania i løpet av perioden. Vestland fylkeskommune har gode samarbeidspartnarar og eit omfattande nettverk i fleire regionar og byar i Europa, og for å lykkast med eit slikt opplegg er det viktig å ha partnarar ein har samarbeidd med i mange år. Oppstart av arbeidet for å finne relevante partnarar i Spania for ein Vg2 utanlandsklasse vil starte opp i 2022.

Vestland fylkeskommune har også hatt samarbeid med ein skule i Skottland der Amalie Skram vgs har vore koordinatorskule. Frå og med skuleåret 2021/22, er dette samarbeidet mellomels innstilt både på grunn av Brexit og på grunn av koronasituasjonen.

2. Vidareføring av deltakinga i Erasmus+ programmet og oppretthalde den høge aktiviteten.

Erasmus+ er EU sitt program for utdanning, opplæring, ungdom og idrett, og er verdas største utdanningsprogram. Erasmus+ støtter mobilitet og samarbeidsprosjekt innanfor heile utdanningsløpet, og viktige prinsipp i programmet er inkludering, digitalisering, berekraft og kvalitet. Deltaking i Erasmus+ er ein integrert del av norsk utdanningspolitikk, og gjer det mogleg å kunne søke om midlar til ulike aktivitetar som bidreg til kvalitet og utvikling i sektoren.

I den nye programperioden til Erasmus+, 2021-2027, er programmet blitt større, breiare og ope for fleire moglegheiter enn i førre periode. Ei av dei største endringane er den nye akkrediteringsmodellen som gjer den årlege søknadsprosessen enklare og gir moglegheiter til å delta med eit langsiktig og strategisk perspektiv.

Vestland fylkeskommune har søkt og fått innvilga akkreditering innan to ulike Erasmus+ tiltak; fag- og yrkesopplæring (VET) og vaksenopplæring (ADU). Akkrediteringa gjeld heile sjuårsperioden og er eit samarbeid mellom avdelingane opplæring og kompetanse, innovasjon og næringsutvikling, og kultur, idrett og integrering. Akkrediteringa betyr at fylkeskommunen får forenkla tilgang til finansiering gjennom Erasmus+, og kan fortsette å bruke deltaking i Erasmus+ som eit av verktøya våre for å bidra til kvalitets- og kompetanseutvikling i Vestland fylke.

I 2021 fekk Vestland fylkeskommune tildelt om lag 3,6 millionar kroner innan Erasmus+ VET Mobilitet og 740.000 kroner innan Erasmus+ ADU. Midlane bidreg til at elevlar og lærlingar kan gjennomføre ulike praksisopphald i Europa, og for at tilsette i både fag- og yrkesopplæringa og innan vaksenopplæringa kan hospitere, delta på kurs og utveksle erfaringar med kollegaer i Europa. Gjennomføringsperioden vil vere frå september 2021 til november 2022.

3. Vidareføring og vidareutvikling av det nordiske samarbeidet.

Vestland fylkeskommune har saman med Bergen kommune eit samarbeid med Bergen sine nordiske vennskapsbyar Åbo, Gøteborg og Århus. Samarbeidet omfattar også Flensburg i Tyskland. Kvar år blir det arrangert ein ungdomskonferanse (VUK), ei lærarutveksling og eit skulesjefsmøte, og arrangementa går på omgang blant vennskapsbyane. Det har vore Fyllingsdalen vgs og Langhaugen vgs som har deltatt i elevutvekslinga, og Fyllingsdalen vgs har i fleire omgangar vore vertsskule for ungdomskonferansen, sist i 2019.

Både i 2020 og 2021 blei ungdomskonferansen gjennomført som ein digital konferanse, med høvesvis Århus og Gøteborg som vertskapsbyar.

Målet med samarbeidet har vore å fremje det nordiske kulturelle fellesskapet og språkforståinga mellom dei nordiske landa. Ei utvikling og forsterking av samarbeidet vil vere naturleg. Det er tette band mellom dei nordiske landa, og det er allereie samarbeid på mange samfunnsområde, også utdanning.

4. Utgreiing av moglegheitene om internasjonalt samarbeid gjennom Norec.

Norsk senter for utvekslingssamarbeid (Norec) er eit nasjonalt kompetansesenter for utveksling, nettverksbygging og utvikling av ungt leiarskap. Norec ligg direkte under Utanriksdepartementet, og er ein del av den norske statlege utviklingspolitikken. Kjerneverksemda er å legge til rette for gjensidige utvekslingar av menneske mellom bedrifter og organisasjonar i Norge og land i Afrika, Asia og Latin-Amerika.

Vedtaks punkt 5 i framlegg til Strategi for internasjonalt samarbeid i Vestland 2020-2024 vil bli følgt opp gjennom å greie ut kva for moglegheiter som finst for internasjonalt samarbeid gjennom Norec og om mogleg starte opp eit utdanningssamarbeid med land utanfor Europa i løpet av perioden.

5. Vidareføring av internasjonalt samarbeid internt i fylkeskommunen knytt til regional kompetanseutvikling.

Internasjonalisering og internasjonalt samarbeid har vore ein integrert del av det tverrgående utviklingsarbeidet i fylkeskommunen, og for avdeling for opplæring og kompetanse er det viktig å styrke og oppretthalde det tverrsektorielle samarbeidet internt i fylkeskommunen. Samarbeidet på tvers i organisasjonen har gjort at avdeling for opplæring og kompetanse har teke med seg det regionale utviklingsperspektivet i tillegg til skuleutvikling i arbeidet med å initiere internasjonale prosjekt og støtte og rådgiving til dei vidaregåande skulane. Arbeidet med fagfeltet er tydeleg, og oppgåvene blir løyst på ein heilskapleg måte.

Handsaming i hovudutval for kultur, idrett og integrering

Utval for kultur, idrett og integrering hadde sak oppe til handsaming 17. november der det m.a. vart vedteke følgjande:

- Internasjonalt samarbeid skal vere eit viktig tema i arbeidet med regional plan for kultur, idrett og friluftsliv, og internasjonalt samarbeid skal vere eit verktøy for å oppnå måla i planen.
- Avdeling for kultur, idrett og inkludering skal gå igjennom og sjå nærare på i kva organisasjonar og nettverk som fylkeskommunen deltek i kan gjerast meir relevant og aktivt for kulturfeltet.

Det internasjonale perspektivet gjennomsyrrar størsteparten av det arbeidet som vert gjort i avdeling for Kultur, idrett og inkludering. Dei fleste seksjonar i denne avdelinga har internasjonale samarbeidspartnarar og nettverk, og ikkje minst har dei verksemdene vi gir driftstilskot til dette. Det er ein naturleg del av deira arbeid, m.a. har det profesjonelle kunstlivet, museum ol tett samarbeid på tvers av landegrensar innan sitt fagfelt, idrettsorganisasjonane jobbar internasjonalt, og det frivillige kulturlivet står også i internasjonale nettverk. Særleg innanfor det profesjonelle kunst- og kulturlivet er det mange, gjerne innan smalare kunstfelt, som har eit internasjonalt fagleg nettverk som dei samarbeider med jamt. Vestlandet har lange tradisjonar for samarbeid utover landegrensene, og det internasjonale pregar kunst- og kulturlivet også i dag. Det er mange kunstnarar frå Vestland, ikkje minst innan musikk, som har internasjonale karrierar. Ein kunne liste opp mange enkeltkunstnarar og institusjonar i Vestland som jobbar utstrekt på tvers av landegrensene, men vi nemner her eit par slik som Bergen Internasjonale Teater (BIT Teatergarasjen), Carte Blanche og Festspillene. Innan kulturarvsfeltet deltek musea og andre

aktørar aktivt i nettverk og samarbeid, ikkje minst knytt til våre tre stader som er ein del av Unesco sitt verdsarvsystem.

Slik vi ser det, er det viktig å innrette offentlege verkemiddel betre til å støtte institusjonane og det frie feltet i dei internasjonale samarbeida dei sjølv finn fagleg interessante, relevante og viktige. Dette vil vere ein del av arbeidet med regional kulturplan og den jamlege evalueringa og justeringa av våre tilskotsordningar. Det er lite midlar som særskild er øymerka internasjonal verksemd på kulturbudsjettet, men som sagt er det ein naturleg del av verksemda til institusjonar og organisasjonar som fylkeskommunen gir driftstilskot til. Der er i tillegg eit par mindre budsjettpostar som i hovudsak er knytt til oppfylging av forplikningar til våre samarbeidsregionar. Det må nemnast at ein koronapandemi i dei to første åra av Vestland har sett sitt preg på det internasjonale arbeidet. Det er relasjonar som bør utviklast og prosjekt som skulle vore gjennomført som har vore sett på vent.

Handlingsplan 2021 og regionale kulturplanar

Handlingsplan for kultur, idrett og inkludering 2021 vart vedteke av Fylkestinget 15.12 (sak 162/20), og handlingsplan for 2022 er no til politisk handsaming. Dei bygger på dei to kulturplanane for Sogn og Fjordane og Hordaland som er gjeldande fram til ny plan for Vestland vert vedteken. I tillegg til at det internasjonale perspektivet er til stades i det faglege arbeidet meir generelt er det sett opp nokre tiltak som spesifikt rettar seg mot ei eiga satsing «Internasjonalisering», der målet er «Vestland skal vere ein open og utoverretta kulturregion, der utvikling og utveksling av kompetanse og kulturuttrykk står sentralt» med fire tiltak: 1. Delta i ERASMUS+ prosjekt innan vaksenopplæring på integreringsfeltet. 2. Støtte internasjonalt samarbeid og utveksling av kulturaktørar og kunstnarar. 3. Informere og rettleie om internasjonale program og støtteordningar. 4. Erasmus+. Utlasing av støtte til kultur- og bibliotektilsette Fylkeskommunen er også forplikta til å jobbe for å nå dei nasjonale kulturmåla slik dei er formulert i Meld. St. 8 (2018-2019); Kulturens kraft – Kulturpolitikk for framtida. Det er naudsynt å jobbe internasjonalt for å oppnå desse. Det er m.a. eitt av dei ni overordna måla som heilt eksplisitt er avhengig av internasjonalt samkvem og orientering «Eit fritt og uavhengig kulturliv som har internasjonal gjennomslagskraft og fremjar interkulturell forståing». Det er også starta opp eit arbeid med Internasjonal strategi for den nasjonale kulturpolitikken, der fylkeskommunen har delteke med innspel.

Vi opplever at dei kulturpolitiske måla i dei to gjeldande regionale kulturplanane harmonerer svært godt med dei nasjonale kulturmåla, sjølv om mange av våre regionale mål er utarbeidd og vedteke før Kulturens kraft. Begge planane har overordna mål om eit internasjonalt kulturliv: «Hordaland skal vere ein open og utoverretta kulturregion, der utvikling og utveksling av kompetanse og kulturuttrykk står sentralt». Sogn og Fjordane har som eitt av to mål at « Fylket skal ha regionale, nasjonale og internasjonale kulturelle kraftsenter.»

Internasjonale program / EU-program for kultur, idrett og inkludering

Fylkeskommunen skal mobilisere kommunar, bedrifter, kultursektoren, skular og frivillig sektor til å ta i bruk EU-program som verkemiddel i sitt eige utviklingsarbeid. Kulturfeltet er sterkt prega av internasjonalt samarbeid. Dette gjeld heile feltet frå frivillig sektor til det profesjonelle kunst- og kulturarbeidet. EU sine kulturprogram er viktige for mange lokale og regionale kulturinstitusjonar og legg til rette for samarbeid gjennom utveksling av kulturarrangement, mobilitet for tilsette og kulturelle utviklingsprosjekt. EU sitt program for kultur og kulturnæringar Kreativt Europa er no snart klar for å lyse ut sine nye satsingar og prioriteringar for den nye programperioden 2021 - 2027. Det er ulike støtteordningar innanfor Kreativt Europas kulturprogram, og dette er eit viktig program for særleg det profesjonelle kunst og kulturlivet. Norsk kulturråd er nasjonalt informasjonskontor for dette programmet, og fylkeskommunen samarbeider med dei for å få ut informasjon og auke kompetansen hos kulturaktørane i fylket. Kulturrådet har ei god rettleiingsteneste på dette og har gjennom koronapandemien utvida sitt digitale tilbod for dette. Elles vil fylkeskommunen forsette med informasjonsarbeidet og rettleiing saman med Kulturrådet. Kreativt Europa har vore eit viktig nettverks- og kompetansehevingsprogram for mange aktørar i Vestland.

Vestland fylkeskommune har vore med som assosiert partner i EU-prosjektet SPARSE 2018-2021 (Supporting and Promoting Arts in Rural Settlements in Europe) i Creative Europe Programme (CREA). Dette prosjektet vert vidareført i SPARSE PLUS 2021-2023, og fylkeskommunen held fram med sitt engasjement som assosiert partner. Prosjektet har som mål å utveksle erfaring med turnering av kultur i rurale område og å utveksle kulturprogram mellom partnerlanda. Fylkeskommunen sitt bidrag knyter seg spesielt til erfaring med drift og organisering av Den

kulturelle skulesekken. Partnerar i prosjektet er Italia, Estland, Sverige, Romania, Tsjekkia, Polen, Tyskland og Ungarn.

Utteksling for ungdom er eit sentralt innsatsområde for fylkeskommunen. Elevar, lærlingar og tilsette i heile fylket kan delta i program for utveksling og praksisopphald i utlandet. Slik kunnskapsdeling og erfaringsutveksling gir verdi både for den einskilde og for samfunnet. Vestland fylkeskommune har god erfaring med program som Aktiv ungdom, volontørordning og Erasmus /Erasmus+. Vi ser at det er svært viktig å ha «lågterskelprogram», der ikkje minst frivillig sektor ha nytte av utveksling. Gjennom slike program har fylkeskommunen god erfaring med å vere koplør og tilretteleggjar for t.d. tilsette i kommunar, museum og bibliotek høve til nettverk og kompetanseheving gjennom studiebesøk i utlandet. Internasjonalt samarbeid gjennom m.a. Aktiv ungdom er eit godt og viktig verktøy for å bidra til interkulturell kompetanse og medansvar hos ungdommar. I ein stadig meir globalisert kvardag med store internasjonale kommersielle krefter som serverer oss menger av overflatekjennskap kan utveksling og deltaking i internasjonale program vere eit viktig korrektiv og kjelde til genuin kunnskap og forståing.

Samarbeidsregionar

Fylkeskommunen har hatt samarbeidsregionar gjennom mange år, og verdien av dette samarbeidet har variert frå region til region og variert over tid. Samarbeidsregionane har særleg gitt nyttig internasjonalt perspektiv og samanlikningsgrunnlag for administrativt tilsette og politikarar, og slik vore med på å heve den faglege kompetansen, både innfor tenesteyting og på kulturpolitikk.

På kulturområdet er særleg kontakten med Orknøylene, tidlegare Nedre Normandie (no Normandie) og Edinburgh viktig og aktiv. I botn for dette ligg sterke historiske band. Når det gjeld Skottland, er det òg ei sterk nabokjensle og både Skottland og Irland ligg i vesterled og har ei sterk felles vikinghistorie med oss. Den norske ambassadøren i Dublin har vore aktiv opp mot fylkeskommunen og det er sett i gang samarbeid og utveksling mellom aktørar på grunnlag av dette. Samarbeidet med regionane i Storbritannia og Irland vert ekstra viktige etter at Brexit er trådd i kraft. Dei norske ambassadane i Dublin, Paris og London, og konsulatet i Edinburgh har gjennom fleire år vore gode og interesserte medspelarar for fylkeskommunen. Samarbeid over lang tid har gjort at det er opparbeidd eit tillitsforhold mellom regionane, og det har vist seg enklare å få til samarbeidsaktivitetar når både dei administrative og politiske banda utviklar seg over tid. Kultursamarbeidet har vore ein basis for kontakt og samarbeid på andre fagområde. Avdeling for kultur, idrett og inkludering vil delta i saksutgreiing og halde seg til dei føringar som vert lagt etter at den politisk saka om samarbeidsregionar vert vedteke.

Eit meir globalt perspektiv

Det fylkeskommunale internasjonale arbeidet og deltaking i formaliserte nettverk er oftast knytt til Europa. Avdeling for kultur, idrett og inkludering vil særleg også sjå etter gode samarbeidspartnarar og -prosjekt med aktørar også i andre verdsdelar. Mange av kommunane i fylket har mange innbyggjarar med utanlandsk bakgrunn, både menneske som har flykta frå heimlandet sitt og menneske som kjem til Vestlandet for å arbeide t.d. industrien for ein kortare eller lengre periode. Her ligg det også eit potensiale som ikkje er nytta godt nok, og det er store moglegheiter som ligg i dette og dei ressursane desse menneska har.

Oppfølgingspunkt 5:

Fylkeskommunen skal utgreie moglegheita for internasjonalt samarbeid gjennom Norec, og søke om midlar til prosjekt som er relevante for fylkeskommunen.

Det er i hovudsak sektoren opplæring og kompetanse som følger opp bruk av samarbeid gjennom Norec som internasjonal samarbeidsform. Saksframlegget *Internasjonalt samarbeid for kvalitet og profesjonsutvikling i opplæringssektoren*, vedtatt av hovudutval for opplæring og kompetanse i sak PS 17/2021 i mars 2021, gjer greie for det internasjonale samarbeidet i opplæringssektoren og peika på prioriteringane i det i internasjonale arbeidet i sektoren i perioden 2021-25. Ein av dei prioriterte aktivitetane i perioden er at avdelingsdirektør for opplæring og kompetanse vil følge opp vedtakspunkt 5 i framlegg til *Strategi for internasjonalt samarbeid i Vestland 2020-24* gjennom først å greie ut kva for moglegheiter som finst for internasjonalt samarbeid gjennom Norec og om mogleg starte opp eit utdanningssamarbeid med land utanfor Europa i løpet av perioden.

Oppfølgingspunkt 6:

Vestland fylkeskommune skal aktivt nytte ut dei moglegheitene EØS-avtalen opnar for.

Det er i hovudsak sektoren for næring som følger opp fylkeskommune si nytting av moglegheitene EØS avtalen opnar for. Dette er drøfta i statussaken til hovudutval for næring.